

Sällsynta fåglar i Västmanland t.o.m. 1989

Thomas Pettersson, Karl-Gunnar Källebrink, Tommy Lenartsson, Göran Pettersson & Roland Thuvander

Sällsynta fåglar uppmärksammas alltmer, både i fält och i litteraturen. Enstaka individer som förflugit sig till områden där de normalt inte förekommer är, och kommer alltid att vara, faunistisk kuriositet. Men redan vid ett relativt lågt antal fynd kan ibland vissa mönster skönjas, vilket kan leda till ny kunskap av mer allmängiltig karaktär. Exempel på hur man kan försöka att analysera fynd av sällsynta fåglar visas av Breife m.fl. (1990).

I ett geografiskt så begränsat område som Västmanland är dock någon vidare analys av sällsynta fåglar sällan värd mödan. Syftena med denna uppsats är sålunda helt andra. Eftersom rariteter av många uppfattas som spännande moment i fågelskådningen tror vi att en dylik sammanställning kan ha ett visst läsvärde. En sammanställning som denna, som omfattar 158 fynd av minst 66 taxa, kan knappast göra anspråk på att vara helt korrekt. Dels gör mängden data att det är lätt att göra missar, dels kan viktiga källor ha undgått oss. Om denna sammanställning medför att vi uppmärksammas på för oss hittills okända källor har den mer än väl försvarat de dyrbara sidor den upptar. Vidare torde uppsatsen ha ett värde för kommande upplagor av "Sällsynta fåglar i Sverige", vars första upplaga (Breife m.fl. 1990) tyvärr innehåller en del felaktigheter.

Inledning

Följande sammanställning upptar arter och raser (taxa) som anträffats i rapportområdet Västmanland (torde i stort sett motsvara landskapet med samma namn) vid högst tio tillfällen, oavsett hur många individer fynden rört, genom tiderna t.o.m. 1989. Vi har tillämpat

denna praxis strikt och således saknat t.ex. arter som tidigare häckat i Västmanland, men som nu är sällsynta. Ett exempel på detta utgörs av blåkråka *Coracias garrulus*.

Sammanställningen upptar även fynd av till arten obestämda fåglar, så tillvida det rör möjliga arter som inte anträffats vid fler än tio tillfällen. Hybrider, t.ex. knipskrake *Bucephala clangula* x *Mergus albellus*, har inte medtagits. Däremot återfinns fynd av fåglar som uppenbarligen inte nått hit av egen kraft, d.v.s. rymlingar från fågelparker o.dyl. Detta hänger samman med att det här finns en rad gränsfall. Vi har därför valt att konsekvent medta alla fynd av alla taxa. De som vi ändå bedömer som icke spontana markeras med hakparentes kring artnamnet.

För varje taxon presenteras fynddata kortfattat, liksom publiceringsställe. Härvid anges endast publikationer som är minst regiontäckande, d.v.s. ned på landskaps- eller länsnivå. Publikationerna har förkortats enligt följande:

FiV	Fåglar i Västmanland
FoFl	Fauna och flora
Js	Jaktsignalen
MVOF	Meddelanden från Västmanlands Ornitologiska Förening
SJNT	Svenska Jägarförbundets Nya Tidskrift
SN/T	Sveriges Naturtidskriften
VF	Vår Fågelvärld

Endast i vederbörlig ordning accepterade fynd finns medtagna i förteckningen. Observationer, som har granskats av den lokala rapport-

kommittén (rk), utmärks med en asterisk (*). Observationer, som har granskats av SÖF:s raritetskommitté (rk), som bildades 1972, utmärks med en dubbel asterisk (**).

Fyndlokalernas belägenhet anges med hänvisning till delområde, se karta, figur 1.

Varje taxon kommenteras med avseende på geografiskt ursprung och utbredning i Sverige. Härvidlag har, om annan källa ej anges, uppgifter hämtats från SÖF (1990), Breife m.fl. (1990) samt Bruun & Singer (1978).

Artlista

Islom *Gavia immer*

1. 1 ex. Råvalen, Linde, 24.7-3.8 1960 (Us 17[3]:19, VF 23:81, VF 27:76).

Islommen häckar i Nordamerika och på Island och uppträder sällsynt men årsvisst i Sverige, framför allt längs landets kuster. År 1960 gjordes ovanligt många fynd i Sverige.

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

1. 1 ex. Boasjön, Rytterne, 17.4 1954 (VF 14:180).
2. 1 ex. i vinterdräkt Gussjön, Fläckebo, 4.10 1970** (VF 31:201).
3. 1 ad. ex. Asköviken 14.7 1976; 2 juv. ex. samma lokal 19.8 1976 (MVOF 8:70, VF 36:268).
4. 1 ex. Asköviken 9.5 1982 (FIV 14:90, VF 42:304).
5. 2 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 13-17.5 1988 (FIV 20:49, VF 48:382).

Häckar mycket sällsynt i södra och mellersta Sverige, mer eller mindre regelbundet endast i Tåkern, Östergötland, och i Hornborgasjön, Västergötland.

Samtliga västmanländska fynd är typiskt nog gjorda i näringsrika slättssjöar. Fynd nr 3 har bedömts som häckning (Hirsimäki & Johansson 1977).

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

1. 1 ex. Torrväpen, Grythyttan, 28.12 1892 (Curry-Lindahl 1959:63).

En utpräglad havsfågel som häckar på öar i norra Atlanten. Uppträder i Sverige, årligen sedan 1977, främst i samband med västliga stormar. Inlandsfynd är dock ovanligt.

Havssula *Sula bassana*

1. 1 ad. ex. Örbäck, Karbenning, oktober 1970 el. 1971 (FIV 20:79).

Uppträder regelbundet längs Västkusten, främst under hösten och i samband med hårt väder. Inlandsfynd, liksom fynd i Östersjön, är ovanligt.

Detta enda västmanlandsfynd rörde en fågel som under några dagar vistades på en åker.

Dvärgörddrom *Isobrychus minutus*

1. 1 ex. "vid Västerås" före 1823 (Sundevall 1856-62, 1885-86).

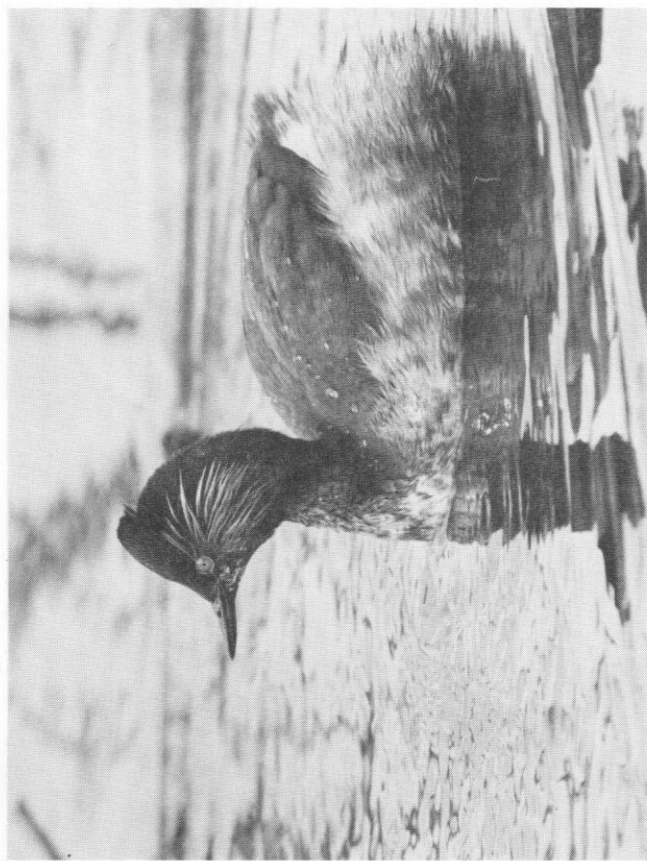
Häckar i minskande antal på den europeiska kontinenten upp till Baltikum och uppträder mycket sällsynt i Sverige. T.o.m. 1988 hade sammanlagt åtta fynd gjorts i landet, det senaste 1984 på Öland (Alström 1986).

Västmanlandsfyndet utgör samtidigt Sveriges första dokumenterade fynd av arten.

Silkeshäger *Egretta garzetta*

1. 1 ex. Kolbäckån vid Surahammar 14-20.10 1968 (VF 29:121).
2. 1 ex. Hällsjön, Haraker, 15.5 1971** (VF 32:226).

Häckar i södra Europa, närmast i Ungern och Frankrike, och uppträder sällsynt i Sverige, 19

Svarthalsad dopping. Foto: Jens B. Bruun.

fynd t.o.m. 1986.

Fynden i Västmanland utgör det tredje resp. sjunde i landet.

Ägretthäger *Egretta alba*

1. 1 ex. skjutet "vid Västerås" november 1856 (Nilsson 1858).
2. 1 ex. Rällsjön, Ramsberg, 17.4 1983*; 1 ex. Sundet, Björken, Ljusnarsberg, 18.4 1983*; 1 ex. Vasselhyttan, Linde, ul.4 1983* (FIV 16:76, VF 45:69, FIV 20:79).
3. 1 ex. Finnerkessjön och Österhammarssjön, Fellingsbro, 14.8-23.9 1984** (FIV 16:76, VF 46:325).
4. 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 29-30.6 1986** (FIV 18:60, VF 46:444).
5. 1 ex. Gnien, Rannäs, 9.7 1989* (FIV 21:56, VF 49:394).

Häckar i sydöstra Europa, närmast i Österrike och Ungern. Ägretthägern har t.o.m. 1988 påträffats vid 92 tillfällen i landet.

Purpurhäger *Ardea purpurea*

1. 1 ex., trol. 2K, Cementatippen, Köping, 22-26.9 1981** (FIV 13:71, VF 48:450).

Häckar spritt över den europeiska kontinenten, närmast i Holland, och uppträder sällsynt i Sverige, sammanlagt 19 fynd t.o.m. 1986.

Svart stork *Ciconia nigra*

1. 1 ex. skjutet Nya Pershyttan, Nora, 1867 (Ljungqvist, opubl.).
2. 1 ex. Hågebacken, Västerfärnebo,

- 15.5 1965 (VF 29:237).
3. 1 ex. Västersjön, Sura, 22.5 1972 (VF 32:226).
4. 1 ex. Sörbysjön, Fellingsbro, 31.5, samt 4-28.7 1985 (FIV 17:56, VF 45:387).
5. 1 ex. Sörbysjön, Fellingsbro, 18.4-31.7 1986 och Oppboga, Fellingsbro, 3-4.8 1986 (FIV 18:60, VF 46:380).
6. 1 ex. Hörsjöfors, Västerfärnebo, 19.5 1986 och Sätra Brunn, Kila, 23.5 1986 (FIV 18:60, VF 46:380).
7. 1 ex. Österhammarsjön, Sörbysjön och Finnåkerssjön, Fellingsbro, 8.5-13.7 1987 (FIV 19:58, VF 47:383).
8. 1 ex. Askövikens 19.5 1988 (FIV 20:50, VF 48:384).
9. 1 ex. St. Brotorp, Sura, 7.5 1989 (FIV 21:56, VF 49:395).
10. 1 ex. L. Rumängen, Linde, 10-15.5 1989 (FIV 21:56, VF 49:395).

I mitten av 1800-talet häckade den svarta storken på flera platser i södra och mellersta Sverige, men försvann successivt och häckar nu närmast i Tyskland, Polen och Baltikum, på senare år även i Danmark. Senaste häckningen var 1953 i Närke. Det är troligt att arten tidigare häckat även i Västmanland, men belägg för detta saknas. Arten uppträder numera sällsynt i landet, dock årligen under sommarhalvåret. Det är anmärkningsvärt att svart stork uppträtt under tre år i rad under häckningstid inom samma område (fynd 4, 5 och 7). Några ytterligare indicier på häckning har dock veterligen inte observerats.

[Obest. flamingo *Phoenicopterus* sp.]

1. 1 ex. Lillån, Möklinta, 24.4-pr.5 1967 (VF 28:57).
2. 1 ex. Ribbholmen, Säby, 19.7 1972 (FIV 20:79).

Flamingon uppträder sällsynt men årsvisst i Sverige. Den i Europa häckande arten *Phoenicopterus ruber* är uppdelad i ett antal geografiska raser, varav *Ph. r. roseus* närmast häckar i sydvästra Europa. Flest fynd i landet rör chiliefamingon *Ph. chilensis*, som häckar i stora delar av Sydamerika.

Båda de västmanländska fåglarna var omärkta, men uppträdde mycket oskyggt, varför det är högst sannolikt att båda fynden rör ur fångenskap förymda fåglar. Båda fynden har publicerats som *Ph. ruber*, en uppgift som åtminstone tills vidare får anses som osäker.

[Svart svan *Cygnus atratus*]

1. 1 ex. Norrsjön, Sura, 5-24.4 1983; 1 ex. Gnien, Ramnäs 24.4 1983 (FIV 15:78).
2. 4 ex. Sängen, Järnboås, pr.5 1984 (FIV 16:76).

Häckar i Australien och Nya Zeeland (Clements 1978). Det är oklart i vilken omfattning arten ses i Sverige.

Båda de västmanländska fynden rör tveklöst fåglar med ursprung i fågelparker e. dyl.

[Stripgås *Anser indicus*]

1. 1 ex. Gnien, Ramnäs, 13.5 1972 (MVOF 6:3, VF 33:249).
2. 2 ex. Askövikens 11.5 1974** (VF 34:233).
3. 1 ex. Lagårdssjön, Kolbäck, 19.3-9.4 1983 (FIV 15:79).
4. 4 ex. Skäret, Björskog, 9.4 1986 (FIV 18:62, VF 46:382).
5. 1 ex. Sörsalbo, Västerfärnebo, 9-10.4 1987 och Gussjön, Fläckebo, 10-11.4 1987 (FIV 19:61, VF 47:384).
6. 1 ex. Amundgrund, Västerås fjärden, Västerås, 28.5 1988 (FIV 20:54).
7. 4 ex. Lagårdssjön, Kolbäck, 17.9 1989 (FIV 21:58).
8. 1 ex. Gnien, Ramnäs, 14.10 1989 (FIV 21:58, VF 49:397).

Häckar i Centralasiens högländer. Uppträder sällsynt men regelbundet i Sverige. Häckning-

Svart stork. Foto: Jens B. Bruun.

ar i landet har dock inte påvisats annat än i samband med inplanteringsförsök vid Kalmar-und på 1930-talet. De västmanländska observationerna torde ha sitt ursprung i fångenskap.

[Rödalsad gås *Branta ruficollis*]

1. 1 ex. Magsjön, Sura, 26-28.10 1973** (VF 33:249, MVOF 6:3-4).

Arten häckar i norra Sibirien och övervintrar kring Svarta och Kaspiska haven. I Sverige har 70 fynd gjorts t.o.m. 1986, främst på Öland och Gotland och under artens normala sträcktider, d.v.s. april-maj resp. september-november. Enstaka fåglar ses ofta i sällskap med vitkindade gäss *B. leucopsis*.

Det västmanländska fyndet har av Breife m.fl. (1990) redovisats som en spontant uppträ-

dandefågel. Den uppträdde dock i sällskap med kanadagäss *B. canadensis* och fyndet ligger i tiden för den upphörande djurhållningen på Djäkneberget i Västerås, där man hyst bl.a. rödhalsade gäss. På grundval av detta har vi valt att betrakta fågeln i fråga som icke spontan.

[Rostand *Tadorna ferruginea*]

1. 1 ex. Avhulta, Munktorp, 5-16.8 1917 (FoFI 12:238).
2. 1 ex. Askövikens 17.4 1977 (MVOF 9:43).

Rostanden häckar närmast i Sydosteuropa och uppträder sällsynt i Sverige.

Det senare västmanländska fyndet rör tveklöst en parkrymling (Hirschfeld & Ullman 1989) medan det förra är mer diskutabelt i detta avseende. Förr var nämligen rostanden avse-

Rödfalk. Foto: Jens B. Bruun.

vårt vanligare i Europa och företog vissa år invasionsartade utvandringar, bl.a. till Norden-ropa. Dåvarande redaktören för *Fauna och flora*, Einar Lönnberg, uteslöt heller inte möjligheten, efter att ha hört zoologiska trädgårdarna i Helsingfors, Köpenhamn och Berlin, att fågeln kunde ha varit spontant uppträdande. Fågeln i Munktorp sågs vid flera tillfällen under tiden 5-10.8 1917 och återfanns sedan död den 16.8.

Mandarinanden häckar i östra Asien och uppträder sällsynt men regelbundet i Sverige. De svenska fynden rör dock troligen enbart för-rymda fåglar eller fåglar från den frilevande population som finns i England (Sharrock 1976).

Fågeln i Odensvi, som sköts, var ringmärkt den 20.1 1930 i St. James Park, London, Eng-land.

Amerikansk blåsand *Anas americana*

- [Mandarinand *Aix galericulata*]
1. 1 ex. Valsta, Odensvi, pr.9 1931 (FoFI 26:262-263).
  2. 1 ex. Noren, Norberg, 25.5 1977 (MVOF 9:42).
  3. 1 ex. Skanssjön, Hallstahammar, 15.5 1989 (FIV 21:59, VF 49:398).
- Amerikansk blåsand *Anas americana*
1. 1 ex. Nötmyran, Västerfärnebo, 3-11.5 1977 (MVOF 9:42, VF 40:64)**.
  2. 1 ex. Nötmyran, Västerfärnebo, 25-28.4 1978 (MVOF 10:47, VF 40:64)**.
- Arten häckar i Nordamerika och har t.o.m. 1988 anträffats vid elva tillfällen i Sverige.

Kricka *Anas crecca carolinensis*

1. 1 ad. hane Fläcksjön, Fläckebo, 27.4 1978** (MVOF 10:47, VF 40:65).
2. 1 ad. hane Öster Vrenninge, Fläckebo, 27.4 1980** (FIV 12:67, VF 40:493).
3. 1 hane Flaxen, Hällefors, 10-11.6 1981** (FIV 13:73, VF 41:395).
4. 1 ad. hane Gussjön, Fläckebo, 24.4 1987** (FIV 19:62, VF 48:451).

Rasen häckar i Nordamerika och har i Sverige anträffats 24 gånger t.o.m. 1988.

Ringand *Aythya collaris*

1. 1 hane Fläcksjön och Gussjön, Fläckebo, 27.4-12.5 1985** (FIV 17:60, VF 46:314, FIV 18:55).

Ringanden häckar i Nordamerika och har setts 12 gånger i landet t.o.m. 1986.

Vitögdd dykand *Aythya nyroca*

1. 1 hane Kolbäcksån, Västansfors, 7.4 1970** (VF 31:201).
2. 1 ad. hane Gnien, Ramnäs, 6-8.5 1977** (MVOF 9:42, VF 40:65).
3. 1 ad. hane Fläcksjön, Fläckebo, 16.4 1980** (FIV 12:68, VF 40:493).

Arten häckar i östra Europa, närmast i nordöst-ra Polen, och har anträffats 25 gånger i Sverige t.o.m. 1988.

[Amerikansk kopparand *Oxyura jamaicensis*]

1. 1 ad. hane Gussjön, Fläckebo, 26.7-4.8 1981** (FIV 13:75, VF 41:396).

Häcker i Nordamerika och i västra England (Sharrock 1976) och är påträffad i Sverige vid minst 13 tillfällen t.o.m. 1988. De svenska

fynden rör med största sannolikhet icke spontana eller subspontana fåglar.

Stäpphök *Circus macrourus*

1. 1 ad. hane Asköviken 30.5 1966* (FIV 20:79).

Stäpphöken häckar från Svarta havet och öste-rut, närmast i Rumänien och södra Ryssland. Arten uppträder sällsynt men regelbundet i Sverige med 1-5 fynd per år under de senaste femton åren.

Duvhök *Accipiter gentilis buteoides*

1. 1 juv. hona "nedlades" Fellingsbro 18.12 1957 (VF 19: 238).

Rasen häckar i nordöstra Europa, ev. också i norra Lappland, och påträffas sällsynt under vinterhalvåret i mellersta och södra Sverige.

Större skrikörn *Aquila clanga*

1. 1 juv. ex. Gorgen, Västerfärnebo, 30-31.8 1975** (MVOF 7:3, VF 35:331).
2. 1 subad. ex. Asköviken 23.8 1982** (FIV 14:95, VF 42:398).

Häcker i östra Europa och Asien, närmast i östra Polen och Baltikum. Arten uppträder sällsynt men årsvisst i Sverige, främst i landets östra delar.

Fyndet vid Asköviken rör troligen samma fågel som sågs vid Angarnsjöängen, Uppland, 8 och 17.8 samt vid Kvismaren, Närke, 26.8 1982 (Pettersson 1983).

Obest. skrikörn *Aquila pomarina/clanga*

1. "Observerats" vid "Wirsbosjön", Ramnäs, 1950 (SN/T 42:24).
2. 1 ad. ex. Asköviken 7.5 1968 (VF

27:348-349).

3. 1 ex. St. Mon, Nora, 29.4.1974 (Karl-Gustaf Schöllin, opubl.).

Rödfalk *Falco naumanni*

1. 1 ex. Munktorp 10.7.1960 (SOF 1990).

Rödfalken häckar i Sydeuropa och österut, närmast i östra Polen, och har t.o.m. 1988 anträffats sju gånger i Sverige.

Västmanlandsfyndet utgör det andra i Sverige. Fågeln ingår i Naturhistoriska riksmuseets samlingar.

Fjällripa *Lagopus mutus*

1. 1 ex. skjutet Bredsjö bruk, Hjulsjö, december 1895 (SJNT 34:66).

Fjällripan häckar i fjällkedjan från norra Dalar-na och norrut.

Fågeln, som var en hona i "ren vinterdräkt", tillsändes C.G. Löwenhielm, Nora, för förvaring.

[Berghöna *Alectoris chukar*]

1. 1 ex. Skälby, Lundby, 30.9.1987 - 12.3.1988* (FIV 19:68, FIV 20:61, VF 47:391, VF 48:394).

Berghönan häckar närmast i södra Bulgarien och nordöstra Grekland och är en utpräglad stamfågel. Arten har rapporterats vid sju tillfällen, förutom västmanlandsfyndet endast från Blekinge och Skåne.

Det torde vara helt uteslutet att uppträdandet skulle vara spontant.

[Diamantfasan *Chrysolophus amherstiae*]

1. 1 ex. Grythyttteviken, Grythyttan, 18.4.1984 (FIV 20:79).

Förekommer ursprungligen i ett litet område i sydvästra Kina, sydöstra Tibet och norra Burma. I sydöstra England finns en frilevande population som är stamfåglar (Sharrock 1976).

Västmanlandsfågeln har självfallet inte nått hit av egen kraft.

Jungfru-trana *Anthropoides virgo*

1. 1 ex. Långforsen, Sala, 18.4.1976** (VF 37:75).

Häckar i ett bälte från Sovjetunionen norr om Svarta havet och österut till Kina och har anträffats i Sverige vid sammanlagt nio tillfällen t.o.m. 1988.

Västmanlandsfågeln är både den nordligast och tidigast observerade i Sverige. Det kan inte helt uteslutas att fågeln härrör från fångenskap.

Styldöpare *Himantopus himantopus*

1. 1 ex. Skälby, Lundby, 16.6.1980** (FIV 12:71, VF 40:494).

Häckar i södra Europa. Hittills har arten noterats elva gånger i Sverige, dock ej efter 1980.

I samband med fyndet i Västmanland noterades enstaka fåglar på ytterligare tre lokaler i Mellansverige. Dessa fyra observationer avsåg troligen samma individ (Hedgren 1981).

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

1. 3 ex. Askövikens 24.5.1970, dock 1 ex. t.o.m. 31.5.1970 (VF 31:202).
2. 1 ex. Kraftvärmeverket, Lundby, 8.13.9.1982 (FIV 14:97, VF 49:405).
3. 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 20.4.1987 (FIV 19:69, VF 47:393).

Häckar på flacka havsstränder i Sydsverige upp till Blekinge samt Öland och Gotland. Arten har under de senaste decennierna ökat kraftigt

Skärfläcka i Lundby, september 1982. Foto: Roger Sahlén.

och i slutet av 1980-talet uppgick den svenska populationen till ca 1000 par (SOF 1990).

Häckar i Sverige endast på Falsterbohalvön i Skåne. Den isolerade förekomsten i Skåne bestod 1989 av 8-9 par. Antalet individer i området har från 1985 till 1989 minskat från 40 ex. till 27 ex. (Jönsson 1989a).

Tjockfot *Burhinus oedipus*

1. 1 ex. Långbrofallet, Ramsberg, 15.7.1988** (FIV 20:63, VF 48:452, FIV 21:23-24).

Skärnäppa *Calidris maritima*

1. 1 ex. Övre Sundet, Sörnogen, Ramsberg, 4.5.1977 (FIV 20:80, VF 48:420).
2. 1 ex. Gussjön, Fläckebo, 19.4.1980 (FIV 12:71, VF 49:405).
3. 1 ex. Gussjön, Fläckebo, 1.5.1985 (FIV 17:67, VF 49:405).
4. 1 ex. Vagnshäll, Värningen, Näsby, 11.10.1989 (FIV 21:71, VF 49:405).

Svartbent strandpipare *Charadrius alexandrinus*

1. 1 ad. hane Gorgen, Västerfärnebo, 9.13.5.1988* (FIV 20:63, VF 48:396).

Skärnäppan häckar i Sverige från Härjedalen och norrut. Arten är en stabil flyttare, vilket innebär att arten ogärna rastar under sträcket.

Båda fynden i Fläckebo har gjorts i samband med omslag till nordvind och snöfall.

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

- 1 ex. Gussjö bro, Fläckebo, 6.5 1987** (FtV 19:70, VF 47:454).
- 2 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 14.5 1988** (FtV 20:66, VF 48:453).

Häckar närmast i västra Ryssland och sedan 1979 även i Finland (Hildén & Hyttiä 1981). Arten har setts 69 gånger i Sverige t.o.m. 1988, främst i maj månad.

Tereksnäppa *Xenus cinereus*

- 1 ad. ex. Rockhammar, Fellingsbro, 30-31.5 1987** (FtV 19:70, VF 47:455).

Häckar i Finland och vidare österut. Ett till fyra fynd görs årligen i Sverige. De flesta noteras i maj-juni i samband med förlängd flyttning under våsträcket. På finska sidan av norra Bottenviken häckar 20-30 par (Hirschfeld 1987).

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

- 1 ex. skjutet Klotens bruk, Ramsberg, eftersommaren 1863 (S/Nt 4:213, 10:128, 10:192).
- 1 ex. tillvarataget "Vestmanland" hösten 1870 (S/Nt 10:128).
- 1 ex. fäلت "vid Västerås" hösten 1879 (S/Nt 18:36).
- 1 ex. skjutet "Västeråstrakten" 1902 (FoFi 20:183).

Häckar i arktiska delar av Sovjetunionen. Under höststräcket har det påvisats att labbar sträcker in över Gävlebukten för att sedan troligen tvära över inlandet till västkusten (Hirschfeld 1985).

Fågeln i Ramsberg (fynd 1) publicerades

första gången som en "spetsstjärtad labb", d.v.s. den art vi idag kallar labb. Nästa gång samma fågel dyker upp i litteraturen benämndes den "storlabb", liksom var fallet med fynden 2 resp. 3. Den första fågeln felbeständes hos Vetenskapsakademien dit fågeln sändes. Denna och de andra två fåglarna kallades storlabb helt enkelt för att man ville undvika "det långa dragna namnet Bredstjärtad Labb" (S/Nt 10:128).

Fjälllabb *Stercorarius longicaudus*

- 1 ex. Norasjön, Nora, 22.5 1955 (VF 15:285).
- 1 ex. Asköviken 9.5 1965 (VF 27:78).
- 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 28.5 1978 (FtV 20:80).

Häckar i Sverige från Jämtland och norrut i fjällkedjan.

Samtliga tre västmanländska fynd är gjorda under våsträcket. En av anledningarna till att inget hösfynd gjorts torde vara svårigheten att då urskilja den mot andra labbarter.

Storlabb *Stercorarius skua*

- 1 ex. Hjälmaren, Arboga, 7.7 1986** (FtV 18:53-54, FtV 18:70, VF 46:394).

Häckar på öar i norra Atlanten. Arten är en årlig gäst på västkusten, särskilt i samband med kraftiga stormar i september-oktober. Inlandsfynd är ovanliga.

Svarthuvad mås *Larus melanocephalus*

- 1 2K ex. Sörängarna, Linde, 31.5 1989** (FtV 21:25-26, 73, VF 49:472).

Häckar lokalt vid Medelhavet och i Sydosteuropa, samt i norra Östtyskland. Arten uppträder sällsynt i Sverige, dock årligen sedan 1979.

Senaste fyndet av bredstjärtad labb i Västmanland gjordes 1902. Foto: Jens B. Bruun.

Präriemås *Larus pipixcan*

- 1 ad. ex. Blacken, Rytterne, 22 och 24.5, samt Asköviken 28.5-5.6 1982** (FtV 14:99, VF 42:400).

Häckar i Nordamerika. Sammanlagt har sex fynd gjorts i Sverige. Tidmässigt ligger fynden från april-augusti (Hirschfeld 1988).

- 1 ex. Norasjön vid Norra Husby, Nora, 25.4 1987** (FtV 20:80, VF 48:420).

Häckar i arktiska delar av Sovjetunionen. Arten uppträder årligen i landet främst i december-april. Oftast ses den tillsammans med annan vitfågel i hamnar och på sopptippar längs kuster na.

Vitvingad trut/vittrut *Larus glaucooides/hyperboreus*

- 1 juv. ex. Dalälven vid Bännbäck, Möklinta, 20.10 1976** (MVOF 8:78, VF 36:274).
- 1 2K ex. Oljehamnen, Västerås, 24-25.3 1980 (FtV 12:73, VF 40:475).
- 2 ex. Fagerön, Ängsö, 14.2 1981; 1 ex. samma lokal 15.2 1981 (FtV 13:80, VF 41:379).

Tretåig mås *Rissa tridactyla*

- 1 "Funnen å isen, på Lindesjön", Linde,

före 1864 (Lövenhjelms 1864).
 2. 1 ex. tillvaratogs St. Sirsjön, Hällefors, 11.6 1955 (VF 15:285).
 3. 1 ad. ex. KVV, Lundby, 26.5 1982 (Pentti J. Tatti, opubl.).
 4. 5 ex. sträck Gnien, Ramnäs, 10.10 1982 (FIV 14:100).
 5. 1 ad. + 1 juv. ex. Nyckelgrundet, Hjälmaren, Arboga, 1.1 1983 (FIV 15:88).
 6. 1 ad. ex. Gamla hamnen, Västerås, 5.4 1986 (FIV 18:70, VF 46:395).
 7. 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 6.4 1986 (FIV 18:70, VF 46:395).
 8. 1 ad. ex. Hagaberg, Näsby, 1-8.5 1987 (FIV 19:73, VF 48:420).
 9. 1 ad. ex. St. Lindessjön, Linde, 23.4 1988 (FIV 20:167, VF 48:401).

Småtärna *Sterna albifrons*

1. 1 ex. Köping 10.7 1968 (VF 29:122).
- 1 ex. Väringen, Näsby, 7-8.9 1978 (FIV 20:80, VF 48:420).
- 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 22.5 1982 (FIV 14:100, VF 42:318).

Häckar på sandrevlar vid Sveriges sydkust från Halland till Småland, Öland och Gotland, samt vid flera tillfällen i Norrbotten. I början av 1980-talet uppgick det svenska småtärnebeståndet till ca 550 par (SOF 1990).

Vitvingad tärna *Chlidonias leucopterus*

1. 1 ad. ex. Nötmyran, Västerfärnebo, 22.5 1985 och Fläcksjön, Fläckebo, 23-27.5 1985** (FIV 17:70, VF 46:321).

Närmast Sverige häckar arten i Baltikum. Arten är numera nästan årsviss i Sverige. De flesta fynden görs i sista halvan av maj genom s.k. förlängd flyttning.

Fyndet i Västmanland är det nordligaste hittills (Delin 1987).

Tobisgrissla *Cephus grylle*

1. 1 ex. Blacken vid Hargen, Västerås-Barkarö, 5.5 1979 (FIV 11:79, VF 39:300).
- 1 ex. Ullersättersviken, Väringen, Näsby, 6.5 1986 (FIV 18:71, VF 49:410).

Tobisgrisslan häckar längs större delen av den svenska kusten. Inlandsfynd är tämligen ovanligt.

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis*

1. 1 juv. ex. Dalälven vid Bännbäck, Möklinta, 13.9 1976 (MVOF 8:78, VF 36:274).
- 1 ex. Granfjärden, Ängsö, 22.8 1987 (FIV 19:73, VF 47:398).

Kentsk tärna. Foto: Jens B. Bruun.

Alkekung *Alca alle*

1. 1 ex. fångades "å grufterget", Järnboås, 30.12 1879 (S/N 18:36).

Häckar närmast på öar i norra Atlanten och uppträder sällsynt men årsvisst i Sverige, framför allt på Västkusten och på senhösten.

Dvärguv *Otus scops*

1. 1 ex. skjutet Åsby, Nora, 5.8 1952 (VF 13:35-36).

Dvärguven förekommer i södra Europa upp till Frankrike-Ungern-Ukraina. T.o.m. 1988 har sju fynd gjorts i landet. Fyndet i Nora var det andra i Sverige.

Biätare *Merops apiaster*

1. 1 ex. Jan Pers backe, Hallstahammar, 18.6 1987 (FIV 19:76, VF 47:402).

Häckar närmast i södra Europa, men har även häckat några gånger i Sverige. Har iakttagits 135 gånger i Sverige t.o.m. 1988.

Obest. biätare *Merops sp.*

1. 1 ex. Finnhult, Grythyttan, 17-18.8 1985 (FIV 17:71).

Tofslärka *Galerida cristata*

1. "Iakttagen vid Västerås" 25.3 1923 (FoFI 20:179).

2. 1 ex. Kvikksund, Rytterne, 10.4 1981 (FIV 13:81, VF 41:382).
3. 1 ex. Frövi, Näsby, 20.4 1981 (FIV 13:81, VF 41:382).
4. 1 ex. Västerås 28.4 1981 (FIV 13:81, VF 41:382).

Iakttagelserna 1981 är märkliga. Detta år sågs tofsiärkor på tio platser utanför Skåne, det enda landskap där arten ännu häckar. Andra år har endast få fynd gjorts i södra Sverige.

Gulärla Motacilla flava feldegg

1. 1 hane Näs, Fläckebo, 6-8.5 1977** (VF 40:65).

Rasen häckar närmast på Balkan och vid svartahavskusten. Gulärlan förekommer i ett flertal, mer eller mindre svårbestämbara, raser.

Sädesärla Motacilla alba yarrellii

1. 1 ex. häckade med 1 ex. av nominatrasen Rudgruvan, Västanfors, 1977 (MVOF 9:48, VF 37:351).
2. 1 ex. Storå, Linde, 22-29.4 1981** (FIV 14:106, VF 42:402).
3. 1 ex. Sörbysjön, Fellingsbro, 16.4 1988* (FIV 20:71, VF 48:407)).
4. 1 ex. Köping 26.4-9.7 1989* (FIV 21:79, VF 49:415).

Den engelska sädesärlan *M. a. yarrellii* ses regelbundet i Sverige med några exemplar per år.

Sydnäktergal Luscinia megarhynchos

1. 1 ex. Lövså, Dingtuna, 30.5-25.6 1985** (FIV 17:73, FIV 18:26, VF 46:322).

Sydnäktergalen häckar närmast i norra Tysk-

land. Den har de senaste åren iakttagits med några exemplar varje år i Sverige.

Svarthakad buskskvätta Saxicola torquata

1. 1 hane Vättergården, Skinnkatteberg, 19.10 1969 (VF 29:239).
2. 1 hane Toftasjön, Arboga, 16.5 1976** (MVOF 8:81, VF 36:278).

Häckar närmast i England, norra Tyskland och i Sovjetunionen. Ses årligen med några exemplar i Sverige.

Nunnesterskvätta Oenanthe pleschanka

1. 1 ex. Näs, Fläckebo, 5-7.10 1975** (MVOF 7:1-3, MVOF 7:6, VF 35:333, VF 37:59-62, VF 49:475).

Häckar närmast vid Svarta havet och uppträder mycket sällsynt i Sverige med endast en handfull fynd.

Västmanlandsfyndet utgör det första i landet. Fågeln artbestämdes och publicerades ursprungligen som en medelhavsskvvätta *Oe. hispanica*, men har efter ny granskning av SOF:s raritetskommitté ombestämts till nunnesterskvätta.

Vassångare Locustella luscinioides

1. 1 ex. Askövik 12.5-16.6 1968 (VF 29:123).
2. 1 ex. Askövik 17.5-10.6 1972** (VF 32:226).
3. 1 ex. Lergroparna, Sala, 19.5-7.6 1975** (MVOF 7:6, VF 35:333).
4. 1 ex. Hässlösundet, Västerås, 18 och 23.5 1976** (MVOF 8:81, VF 37:78).
5. 1 ex. Norrsjön, Sura, 10.6-11.7 1978 (MVOF 10:55, VF 38:268).
6. 1 ex. Hedströmmen vid Köpingsjön, Köping, 5.6 1985 (FIV 17:74, VF 45:403).

Höksångare. Foto: Jens B. Bruun.

7. 1 ex. Askövik 28.5 1988 (FIV 20:74, VF 48:408).
5. 1 juv. ex. Malmön, Köping, 12.9 1982* (FIV 14:103, VF 42:323).
6. 1 ex. Pattbacken, Västerås-Barkarö, 21-22.5 1989 (FIV 21:82, VF 49:418).

Vassångaren har i Europa sin utbredning i de centrala och sydostliga delarna. Närmast oss häckar den i de södra östersjöländerna. Arten har ännu inte påträffats häckande i Sverige (Risberg 1985), trots att fynd gjordes årligen vid Krankesjön i Skåne mellan 1975-85 (Tyrberg 1988).

Arten har sin utbredning i Sverige framför allt på Öland och Gotland, vid kusterna av Blekinge, Småland, Södermanland och Uppland samt sällsynt i Skåne och Bohuslän.

De tre första fynden i Västmanland är gjorda i samband med ringmärkningsverksamhet.

Höksångare Sylvia nisoria

1. 1 juv. ex. Fläcksjön, Fläckebo, 17.8 1980 (FIV 12:75, VF 40:480).
2. 1 juv. ex. Hagaberg, Näsby, 17.8 1980 (FIV 12:75, VF 40:480).
3. 1 juv. ex. Fläcksjön, Fläckebo, 1-2.9 1980 (FIV 12:75, VF 40:480).
4. 1 ex. Askövik 23.5 1981** (FIV 13:81, VF 41:382).

Lundsångare Phylloscopus trochiloides

1. 1 ex. Skutterön, Rytterne, 12.6-pr.7 1960 (VF 20:352).
2. 1 ex. Ridön, Västerås-Barkarö, 19.5 1971 (VF 34:235).
3. 1 ex. Askövik 13.6 1971 (VF 13:81, VF 41:382).

1990), samt sparsamt på Öland (Waldenström 1985).

Inlandsfynd är ovanliga och kolbäckshannen gjorde dessutom ett häckningsförsök med en till arten obestämd flugsnappare. På Öland har blandhäckningar mellan halsbandsflugsnappare och svartvit flugsnappare *F. hypoleuca* konstaterats och i flera fall med flygga ungar som resultat (Jan Pettersson, muntl.).

Lappmes *Parus cinctus*

1. 1 ex. skjutet Ryttern omkr. 1900 (FoFl 20:179).
2. 2-3 ex. strax norr om Norberg 27.2.1955 (VF 15:278).
3. 1 ex. Römossen, Ramnäs, 14.12.1969 (VF 29:239).
4. 1 ex. Byängsmossen, Västerfärnebo, 11.11.1984 (FIV 16:95, VF 45:414).
5. 1 ex. Byängsmossen, Västerfärnebo, 30.12.1984 (FIV 16:95, VF 45:414).
6. 1 ex. Fiskargården, Västanfors, 31.12.1985 (FIV 19:83, VF 49:421).
7. 1 ex. Fiskargården, Västanfors, 2.2.1986 (FIV 18:75, VF 46:408).
8. 1 ex. Burängen, Västerfärnebo, 31.10.1987 (FIV 19:78, VF 47:410).

Lappmesen är en taigafågel och dess häckningsplatser i Sverige finner man i norra Dalar- och Härjedalen samt i de nordliga lappmarkerna (Tyrberg 1988). Arten är en relativt utpräglad stannfågel men vissa år iaktas höst-rörelser (Ehrenroth 1976).

De flesta västanlandsfynden härrör från vintermånaderna, vilket kan antyda ett övervintringsområde i våra trakter. Det är dock märkligt att hela fem fynd i Västmanland är från 1984-87. I Finland har arten nämligen minskat kraftigt sedan 1940-talet som en följd av skogsavverkningar inom utbredningsområdet (Helle 1984).

31:204).

4. 1 ex. Gnien, Ramnäs, 3.6.1979 (FIV 11:82, VF 39:308).
5. 1 ex. Finnbergsvägen, Hällefors, 10.7.1983 (FIV 15:93, VF 43:484).
6. 1 ex. Änten, Fellingsbro, 5-8.6.1987 (FIV 19:77, VF 47:408).

Lundsångaren är en ostlig art som i Sverige förknippas med Öland och Gotland i slutet av maj med varma sydostvindar. Den normala utbredningen sträcker sig från östra östersjö-länderna och ända bort till Japanska havet (Harrison 1982). I Sverige har närmare 1 000 ex. iakttagits men antalet säkra häckningsfynd inskränker sig till blott 18 t.o.m. 1988 (Tyrberg 1989). Antalet iaktagna ex. varierar kraftigt mellan olika år och "goda" år sätts ofta i samband med en gynnsam vädersituation under vårträckperioden.

Taigångare *Phylloscopus inornatus*

1. 1 ex. Sala 16.9.1988* (FIV 20:75, VF 48:411).
2. 1 ex. Hagaberg, Näsby, 1.10.1988* (FIV 20:75, VF 48:411).
3. 1 ex. Västerfärnebo 12.5.1989* (FIV 21:82, VF 49:419).

Inte helt oväntat gjordes de första västanlandska fynden hösten 1988. Första fyndet i landet gjordes 1961 och under 1970-, men framför allt under 1980-talet, har observationerna ökat kraftigt (t.ex. Tyrberg 1988).

Oktoberfyndet är gjort i samband med ringmärkningsverksamhet (Malmstigen 1988).

Halsbandsflugsnappare *Ficedula albicollis*

1. 1 hane Årby, Kolbäck, 18.5-26.6.1974 (MVOF 6:4-5, VF 34:233-234).

En art med en sydostlig utbredning i Europa. I Sverige är den koncentrerad till Gotland, där den är vanligare än sin svartvita släkting (SOF

Pungmes *Remiz pendulinus*

1. 1 bo funnet Asköviken 17.12.1989 (FIV 21:83, VF 49:423).

Pungmesen är på kontinenten syd- och sydostlig i sin utbredning. Sedan början av 1970-talet häckar arten regelbundet i Skåne och i början av 1980-talet dök den upp som häckfågel i Östergötland och på Öland (SOF 1990).

Under 1989 skedde en explosiv utveckling i landet med många häckningar i Sydsverige och flera ströfynd gjordes ända upp till Värmland och Dalarna (Tyrberg 1990).

Rosenstare *Sturnus roseus*

1. 1 ex. Bengtstorp, Viker, 3-15.6.1981** (FIV 13:85, VF 42:404).

Rosenstaren hör hemma i Sydosteuropa, där antalet häckande fåglar varierar från år till år beroende av tillgången på gräshoppor, som är artens basföda under sommaren (Jonsson 1980). T.o.m. 1988 har 68 ex. observerats i Sverige (Hirschfeld 1989). Majoriteten av fynden är från maj-juni.

Gulhämpling *Serinus serinus*

1. 1 ex. Fläcksjön, Fläckebo, 7-10.7.1976 (MVOF 8:83, VF 36:281).

En i Europa kontinental art som i Sverige säkrast påträffas i Åhus, Skåne, där den häckar. Arten förekommer vanligen i öppna områden, parker, trädgårdar etc. med tall- eller cypressdungar. De flesta ströfynden i landet görs under vår- och höstmånaderna, så västanlandsfynden faller lite ur ramen.

Dvärgsparr *Emberiza pusilla*

1. 1 ex. Tegelbruket, Skinnskatteberg, 24.9.1970 (VF 31:203).

En sibirisk art som då och då rapporteras häckande från våra nordligaste lappmarker. Maj, september och oktober är de månader då de flesta övriga fynden görs, vanligtvis då i kustlandskapen. Höstfågeln rör sig med största sannolikhet östliga individer som gör en s.k. omvänd flyttning (bl.a. Risberg 1979).

Kornsparr *Miliaria calandra*

1. 1 ex. Sundbo, Västanfors, 4.5.1967 (VF 29:123).
2. 1 ex. Holmtorpet, Irsta, 9.6.1989* (FIV 21:86, VF 49:427).

Arten har sin förekomst i Europa på kontinenten och Brittiska öarna. Biotopen är öppna och odlade landskap och i vissa områden är arten en karaktärsfågel i denna miljö. Kornsparven är en art som står på gränsen till utrotning i Sverige. På 1800-talet fanns den allmänt i Skåne, Halland och på Öland och började även förekomma i Bohuslän och i Västergötland. År 1987 inräknades endast 11 sjungande hanar i Skåne (Jonsson 1988). Som en av anledningarna till minskningen, som även märks på andra håll i Europa, anges de under 1900-talet kraftigt förändrade jordbruksmetoderna och rationaliseringarna (Jonsson 1989b).

Litteratur

- Alström, P. 1986. Sällsynta fåglar i Sverige 1984 - rapport från SOF:s rarietetskommitté. *Vår Fågelvärld* 45: 61-72.
- Breife, B., Hirschfeld, E., Kjellén, N. & Ullman, M. 1990. Sällsynta fåglar i Sverige. *Vår Fågelvärld*, Suppl. No. 13.
- Bruun, B. & Singer, A. 1978. *Alla Europas fåglar i färg*. 4:e uppl. Bonniers. Stockholm.
- Clements, J.F. 1978. *Birds of the World: A Checklist*. 2:a uppl. TwoConPub. New York.
- Curry-Lindahl, K. (red.). 1959-63. *Våra fåglar i Norden*. 2:a uppl. Stockholm.
- Delin, H. 1987. Sällsynta fåglar i Sverige 1985 - rapport från SOF:s rarietetskommitté. *Vår Fågelvärld* 46: 309-329.

- Ehrenroth, B. 1976. Vandringsrörelser hos mesar *Paridae* vid Hammarön, norra Väneren. *Vår Fågelvärld* 35: 261-278.
- Harrison, C. 1982. *An Atlas of the Birds of Western Palaearctic*. London.
- Hedgren, S. 1981. Sällsynta fåglar i Sverige 1980 - rapport från SOF:s raritetskommitté. *Vår Fågelvärld* 40: 491-500.
- Helle, P. 1984. Observations on some taiga forest birds with respect to forest fragmentation. *Ornis Fennica* 61: 121-122.
- Hildén, O. & Hyytiä, K. 1981. Finlands häckande vadare - populationstendenser och nuvarande utbredning. *Proceedings of the Second Nordic Congress of Ornithology 1979*: 19-37.
- Hirschfeld, E. 1985. Sträcket av labb *Stercorarius parasiticus* genom Sverige augusti 1982 - januari 1983. *Vår Fågelvärld* 44: 21-30.
- Hirschfeld, E. 1987. Sällsynta fåglar i Sverige 1986 - rapport från SOF:s raritetskommitté. *Vår Fågelvärld* 46: 441-456.
- Hirschfeld, E. 1988. Sällsynta fåglar i Sverige 1987 - rapport från SOF:s raritetskommitté. *Vår Fågelvärld* 47: 443-462.
- Hirschfeld, E. 1989. Sällsynta fåglar i Sverige 1988 - rapport från SOF:s raritetskommitté. *Vår Fågelvärld* 48: 447-463.
- Hirschfeld, E. & Ullman, M. 1989. Rödhuvad dykand *Netta rufina* och vitögd dykand *Aythya nyroca* i Sverige - i vilken utsträckning är de spontana? *Vår Fågelvärld* 48: 11-23.
- Hirsimäki, H. & Johansson, L. 1977. Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* konstaterad häckande vid Asköviken 1976. *Västerås Ornitologiska Klubbs Informationsblad* 2[1]: 9-10.
- Jonsson, L. 1980. *Fåglar i naturen 5. Medelhavsländerna och Alperna*. Wahlström & Widstrand. Stockholm.
- Jonsson, P.E. 1988. Kornsparv *Miliaria calandra* L. I: Andersson, S. (ed.). *Fåglar i jordbrukslandskapet, Vår Fågelvärld*, Suppl. No. 12: 375-380.
- Jonsson, P.E. 1989a. Svartbenta strandpiparen *Charadrius alexandrinus* i Skåne 1989 - en projektrapport. *Anser* 28: 251-258.
- Jonsson, P.E. 1989b. Projekt kornsparv - en presentation samt verksamhetsrapport för 1988. *Anser* 28: 17-24.
- Lövenhjelm, C.G. 1864. Förteckning öfver de Fogelarter, som i Kihls socken af Örebro Län blifvit iakttagna under åren 1836--1863. *Öfvers. af K. Vet.-Akad. Förh.* 1864. N:o 6.
- Malmstigen, J.-E. 1988. Taigasångare vid Hagaberg, Frövi 1 okt. 1988. *Pandion* 4: 84-85.
- Nilsson, S. 1858. *Skandinavisk fauna. Foglarna*. 3:e uppl. Lund.
- Pettersson, J. 1983. Sällsynta fåglar i Sverige 1982 - rapport från SOF:s raritetskommitté. *Vår Fågelvärld* 42: 395-406.
- Risberg, L. 1979. Härfågeln *Upupa epops* förekomst i Sverige 1958-77. *Vår Fågelvärld* 38: 221-230.
- Risberg, L. 1985. Fågelrapport för 1984. *Vår Fågelvärld* 44: 391-426.
- Sharrock, J.T.R. 1976. *The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland*. T. & A.D. Poyser. Berkhamsted.
- SOF. 1990. *Sveriges fåglar*. 2:a uppl. Stockholm.
- Sundevall, C.J. 1856-62, 1885-86. *Svenska foglarna*. Stockholm.
- Tyrberg, T. 1988. Fågelrapport för 1987. *Vår Fågelvärld* 47: 378-418.
- Tyrberg, T. 1989. Fågelrapport för 1988. *Vår Fågelvärld* 48: 379-423.
- Waldenström, A. 1985. Den öländska fågelatlasen V. *Calidris* 14: 165-178.
- Thomas Pettersson, Härnevigatan 3 A, 723 41 Västerås
- Karl-Gunnar Källebrink, Dragmansbo 1228, 190 70 Fjärdhundra
- Tommy Lennartsson, Bergagatan 1, 752 38 Uppsala
- Göran Pettersson, Åsgränd 2, c/o Jovic, 731 30 Köping
- Roland Thuvander, Christinelundsvägen 27, 713 30 Nora